Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021

2021 dsc 1

RHAN 7

UNO AC AILSTRWYTHURO PRIF ARDALOEDD

PENNOD 1

UNO PRIF ARDALOEDD YN WIRFODDOL

Rheoliadau uno

124 Rheoliadau uno

(1) Os yw Gweinidogion Cymru yn cael cais i uno, cânt wneud rheoliadau sy'n darparu ar gyfer cyfansoddi prif ardal newydd ar ddyddiad a bennir yn y rheoliadau ("y dyddiad trosglwyddo") drwy—

(a) diddymu prif ardaloedd y cynghorau sy'n uno ar y dyddiad trosglwyddo, a

(b) uno prif ardaloedd y cynghorau sy'n uno i greu prif ardal newydd.

(2) Yn y Rhan hon, cyfeirir at reoliadau o dan is-adran (1) fel rheoliadau uno.

(3) Rhaid i reoliadau uno ddarparu ar gyfer—

(a) ffin y brif ardal newydd,

(b) enw'r brif ardal newydd,

(c) pa un a yw'r brif ardal newydd i fod yn sir neu'n fwrdeistref sirol,

(d) sefydlu cyngor ar gyfer y brif ardal newydd (yn unol ag adran 125),

(e) trosglwyddo swyddogaethau'r cynghorau sy'n uno i'r prif gyngor newydd, ac

(f) dirwyn y cynghorau sy'n uno i ben a'u diddymu.

Newidiadau i ddeddfwriaeth: *Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys ar gyfer y Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, Croes Bennawd: Rheoliadau uno. (See end of Document for details)*

(4) Pan fo'r brif ardal newydd i fod yn sir, rhaid i'r rheoliadau uno ddarparu bod y prif gyngor newydd yn cael enw'r sir ynghyd â'r geiriau "Cyngor Sir" neu'r gair "Cyngor".

(5) Pan fo'r brif ardal newydd i fod yn fwrdeistref sirol, rhaid i'r rheoliadau uno ddarparu bod y prif gyngor newydd yn cael enw'r fwrdeistref sirol ynghyd â'r geiriau "Cyngor Bwrdeistref Sirol" neu'r gair "Cyngor".

Gwybodaeth Cychwyn

I1 A. 124 mewn grym ar 21.1.2021, gweler **a. 175(1)(f)**

125 Cynghorau cysgodol a gweithrediaethau cysgodol

(1) Rhaid i reoliadau uno ddarparu y bydd cyngor cysgodol ar gyfer y brif ardal newydd.

(2) Rhaid i gyngor cysgodol fod yn gyngor cysgodol etholedig oni fo Gweinidogion Cymru yn ystyried ei bod yn briodol darparu y bydd cyngor cysgodol dynodedig.

(3) Mae cyngor cysgodol etholedig—
  (a) yn cynnwys y cynghorwyr a etholir yn yr etholiad cyffredin cyntaf ar gyfer cynghorwyr i'r prif gyngor newydd, a
  (b) yn cael ei sefydlu ar y pedwerydd diwrnod ar ôl yr etholiad hwnnw, pan fydd y cynghorwyr hynny yn llenwi eu swyddi fel aelodau cysgodol.

(4) Mae cyngor cysgodol dynodedig—
  (a) yn cynnwys holl aelodau'r cynghorau sy'n uno, a
  (b) yn cael ei sefydlu ar y dyddiad a bennir yn y rheoliadau uno fel y dyddiad pan fydd yr aelodau hynny yn llenwi eu swyddi fel aelodau cysgodol.

(5) Rhaid i'r rheoliadau uno wneud darpariaeth—
  (a) i'r cyngor cysgodol benodi gweithrediaeth gysgodol, ar ffurf gweithrediaeth arweinydd a chabinet,
  (b) yn achos cyngor cysgodol dynodedig, sy'n pennu cyfansoddiad y weithrediaeth gysgodol,
  (c) sy'n pennu swyddogaethau'r cyngor cysgodol a'r weithrediaeth gysgodol, ac ynglŷn ag arfer y swyddogaethau hynny, yn ystod y cyfnod cysgodol, a
  (d) ynglŷn ag ariannu'r cyngor cysgodol.

(6) Caiff darpariaeth a wneir yn unol ag is-adran (5)(d) roi swyddogaethau i gyngor sy'n uno, gan gynnwys mewn perthynas â gweinyddu cyllid y cyngor cysgodol.

(7) Yn is-adran (5)(c), ystyr y "cyfnod cysgodol" yw'r cyfnod—
  (a) sy'n dechrau â'r dyddiad yr awdurdodir neu y gwneir hi'n ofynnol yn gyntaf i'r awdurdod cysgodol arfer unrhyw swyddogaethau yn unol â'r rheoliadau uno, a
  (b) sy'n dod i ben yn union cyn y dyddiad trosglwyddo.

(8) Rhaid i'r rheoliadau uno ddarparu mai cyngor cysgodol etholedig yw'r cyngor cysgodol ar gyfer y brif ardal newydd hyd at y dyddiad trosglwyddo (ac o'r dyddiad hwnnw mae'n brif gyngor, ac mae ganddo holl swyddogaethau'r prif gyngor, ar gyfer y brif ardal newydd; ac mae'r weithrediaeth gysgodol yn weithrediaeth, ac mae ganddi holl swyddogaethau'r weithrediaeth, ar gyfer y prif gyngor).

(9) Yn achos cyngor cysgodol dynodedig, rhaid i'r rheoliadau uno ddarparu—

(a) mai'r cyngor cysgodol dynodedig yw'r cyngor cysgodol ar gyfer y brif ardal newydd hyd at y cyfnod cyn etholiad, a

(b) yn ystod y cyfnod cyn etholiad, bod y cyngor cysgodol yn brif gyngor, a bod ganddo holl swyddogaethau'r prif gyngor, ar gyfer y brif ardal newydd; a bod y weithrediaeth gysgodol yn weithrediaeth, a bod ganddi holl swyddogaethau'r weithrediaeth, ar gyfer y prif gyngor.

(10) Yn is-adran (9), ystyr "cyfnod cyn etholiad" yw'r cyfnod—

(a) sy'n dechrau â'r dyddiad trosglwyddo, a

(b) sy'n dod i ben yn union cyn y pedwerydd diwrnod ar ôl cynnal yr etholiad cyffredin cyntaf ar gyfer cynghorwyr i'r prif gyngor newydd.

Gwybodaeth Cychwyn

I2 A. 125 mewn grym ar 21.1.2021, gweler **a. 175(1)(f)**

126 Y system bleidleisio

(1) Rhaid i'r rheoliadau uno bennu a yw'r system bleidleisio sy'n gymwys i'r etholiad cyffredin cyntaf ar gyfer cynghorwyr i'r prif gyngor ar gyfer y brif ardal newydd i fod—

(a) y system mwyafrif syml y darperir ar ei chyfer gan reolau a wneir, neu sy'n cael effaith fel pe baent wedi cael eu gwneud, o dan adran 36A o Ddeddf 1983, neu

(b) y system pleidlais sengl drosglwyddadwy y darperir ar ei chyfer gan reolau a wneir o dan adran 36A o Ddeddf 1983.

(2) Mewn perthynas â'r system bleidleisio a bennir yn y rheoliadau uno—

(a) rhaid iddi fod y system bleidleisio y cytunir arni gan y cynghorau sy'n uno, neu

(b) os na cheir cytundeb—

(i) rhaid iddi fod y system bleidleisio a ddefnyddir yn y ddau gyngor sy'n uno, neu pan fo tri chyngor neu ragor yn uno, yn yr holl gynghorau sy'n uno neu yn y mwyafrif ohonynt, yn union cyn dyddiad y cais, neu

(ii) os nad oedd y naill na'r llall o'r ddau gyngor sy'n uno, neu (pan fo tri chyngor neu ragor yn uno) os nad oedd y mwyafrif o'r cynghorau sy'n uno, yn defnyddio'r un system bleidleisio yn union cyn dyddiad y cais, rhaid iddi fod y system bleidleisio a bennir gan Weinidogion Cymru ar ôl ymgynghori â'r cynghorau sy'n uno.

(3) Yn is-adran (2)(b), ystyr "dyddiad y cais" yw'r dyddiad y gwneir y cais i uno.

(4) Os gwneir cais i uno cyn i adran 7 ddod i rym—

(a) nid yw is-adrannau (1) a (2) o'r adran hon yn gymwys mewn perthynas â'r rheoliadau uno sy'n ymwneud â'r cais, a

(b) rhaid i'r rheoliadau hynny ddarparu, os yw adran 7 mewn grym ar ddiwrnod yr etholiad cyffredin cyntaf ar gyfer cynghorwyr i'r prif gyngor ar gyfer y brif ardal newydd, bod y system mwyafrif syml yn gymwys i'r etholiad hwnnw.

Gwybodaeth Cychwyn

I3 A. 126 mewn grym ar 21.1.2021, gweler **a. 175(1)(f)**

127 Etholiadau

(1) Rhaid i reoliadau uno bennu—

(a) dyddiad yr etholiad cyffredin cyntaf ar gyfer cynghorwyr i'r prif gyngor ar gyfer y brif ardal newydd, a

(b) cyfnodau swyddi cynghorwyr a etholir yn yr etholiad hwnnw.

(2) Caiff rheoliadau uno gynnwys darpariaeth—

(a) sy'n dileu etholiad cyffredin ar gyfer cynghorwyr i un neu ragor o'r cynghorau sy'n uno ac yn estyn cyfnodau swyddi presennol cynghorwyr;

(b) sy'n dileu etholiad ar gyfer maer etholedig i un neu ragor o'r cynghorau sy'n uno ac yn estyn cyfnodau swyddi presennol meiri etholedig;

(c) mewn perthynas â gofynion i lenwi swyddi cynghorydd, is-gadeirydd neu gadeirydd sy'n digwydd dod yn wag, a chynnal etholiadau yn unrhyw un neu ragor o'r cynghorau sy'n uno neu'r cyngor cysgodol er mwyn llenwi swyddi sy'n digwydd dod yn wag;

(d) sy'n gohirio etholiad cyffredin ar gyfer cynghorwyr i gynghorau cymuned yn y brif ardal newydd ac yn estyn cyfnodau swyddi presennol cynghorwyr.

(3) Caiff rheoliadau uno hefyd gynnwys darpariaeth ynglŷn ag—

(a) penodi swyddog canlyniadau yn yr etholiad cyffredin cyntaf ar gyfer cynghorwyr i'r prif gyngor ar gyfer y brif ardal newydd;

(b) talu am wariant yr eir iddo wrth gynnal yr etholiad hwnnw, gan gynnwys darpariaeth ar gyfer gwneud dyfarniadau gan Weinidogion Cymru ynglŷn â sut y mae gwariant i'w dalu;

(c) datganiadau derbyn swydd cynghorydd i'r prif gyngor newydd;

(d) cynnal cyfarfod cyntaf y prif gyngor newydd.

(4) Caiff darpariaeth a wneir o dan is-adran (3)(a) gynnwys darpariaeth i Weinidogion Cymru roi cyfarwyddydau i brif gyngor o ran penodi swyddog canlyniadau, ac ar gyfer gorfodi cyfarwyddydau o'r fath.

Gwybodaeth Cychwyn

I4 A. 127 mewn grym ar 21.1.2021, gweler **a. 175(1)(f)**

Newidiadau i ddeddfwriaeth:
Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys ar gyfer y Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, Croes Bennawd: Rheoliadau uno.